

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун-т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально-правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально-процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВОЛОС Владислав.....	381
ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ТА ФІКСАЦІЇ ЦИФРОВИХ СЛІДІВ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ	
ВОЛОШИНА Владлена.....	384
ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	
ГОНЧАРУК Владислава.....	387
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛІСТИЧНИХ СЛІДІВ: ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ РОЗСЛІДУВАННЯ ТРАФІКІНГУ	
ГРЕБЕНЮК Сергій, КУШНІРЕНКО Наталія.....	391
СУДОВО–ДАКТИЛОСКОПІЧНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕВІПІЗНАНИХ ТРУПІВ ТА ЇХ ОСТАНКІВ ЗА ЦИФРОВИМИ ЗОБРАЖЕННЯМИ ВІДБИТКІВ ПАЛЬЦІВ РУК ІЗ БІОМЕТРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ	
ГРИНЕВИЧ Вікторія.....	397
МІЖ ЕФЕКТИВНІСТЮ ТА ВЕРХОВЕНСТВОМ ПРАВА: ПРАВОВІ Й ЕТИЧНІ МЕЖІ ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	
ДРИГА Єлизавета.....	401
ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
ЗАВТУР Віктор.....	406
ЦИФРОВИЙ ОБШУК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОЇ МОДЕЛІ	
ЗАГОРОДНІЙ Ігор.....	412
АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З МОЖЛИВОСТЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗКРИТТЯ ТЯЖКИХ ТА ОСОБЛИВО ТЯЖКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	
ЗАГОРОДНІЙ Віктор.....	419
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИКА НА ЗАВЕРШАЛЬНОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	

ЗГОДА Юлія.....	423
ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ	
КІЛІМІЧЕНКО Сергій.....	428
ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ	
КІЛІМІЧЕНКО Христина.....	434
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ВЧИНЕНИХ ЖІНКАМИ	
КОВИРШИН Віктор.....	439
СПЕЦИФІКА ЗАТРИМАННЯ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	
КОЛОДІН Денис, КОЛОДІНА Анна.....	442
ДО ПИТАННЯ ВПЛИВУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СИСТЕМУ ЗАСОБІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТАКТИКИ	
КУЗНЕЦОВА Людмила.....	446
ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ЗГАДКИ ЕКОНОМІЧНОГО ДОБРОБУТУ У ВИПАДКАХ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ ПРО СКЛАДАННЯ ДОСУДОВОЇ ДОПОВІДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	
КРИВДА Людмила.....	450
ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У РОЗСЛІДУВАННІ НАСИЛЬНИЦЬКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
МАКСИМЧУК Іван.....	453
ВПЛИВ ПРЕДМЕТА КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА ОКРЕМИМИ ВИДАМИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	
МУНТЯНУ Юліан.....	458
АНАЛІЗ ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ У ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ТА УМИСНОГО ВБИВСТВА ЗАРУЧНИКІВ	
НЕЧИПОРУК Володимир.....	461
ДИСТАНЦІЙНІ ДОПИТИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОКУСІ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33610>

Кіліміченко Сергій

*аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7862-8828>
e-mail: skilimichenko@ukr.net*

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ

У тезах проаналізовано систему обставин, що підлягають встановленню під час виявлення протидії розслідуванню. Обґрунтовано криміналістичний підхід до реконструкції механізму протидії як цілісного явища. Визначено ключові групи факторів, що дозволяють ефективно діагностувати та нейтралізувати перешкоди.

Ключові слова: протидія розслідуванню, криміналістичний аналіз, доказова інформація, злочинна діяльність, слідча ситуація, нейтралізація.

Kilimichenko Serhii

*postgraduate student of the Department of Criminalistics,
Forensic Examinations and Polygraphology
National University «Odesa Law Academy»,
Odesa, Ukraine*

CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED UPON DETECTION OF INVESTIGATION OBSTRUCTION

The theses analyze the system of circumstances to be established upon the detection of investigation obstruction. A forensic approach to reconstructing the mechanism of obstruction as a holistic phenomenon is substantiated. Key groups of factors that allow for effective diagnosis and neutralization of obstacles are identified.

Keywords: investigation obstruction, forensic analysis, evidentiary information, criminal activity, investigative situation, neutralization.

Обставини, які підлягають встановленню під час виявлення ознак протидії розслідуванню, утворюють самостійну та внутрішньо складну систему фактів, даних і зв'язків, без з'ясування яких неможливо ані коректно діагностувати сам феномен протидії, ані визначити її місце у системі злочинної діяльності, ані обґрунтовано вибудувати стратегію подальшого доказування. У криміналістичному розумінні протидія розслідуванню виступає не випадковою сукупністю перешкод, а особливим різновидом діяльності, що має власну логіку, інструментарій, суб'єктний склад, часово–просторові параметри, інформаційні

«мішені» та прогнозовані наслідки [1]. Відповідно, встановлювані обставини мають охоплювати не лише «що саме сталося» у площині окремого інциденту (наприклад, зник документ або свідок змінив показання), а і «чому саме так сталося», «кому це вигідно», «яким способом досягнуто результату», «як протидія інтегрована у злочинну діяльність» та «які системні умови забезпечили її ефективність». У цьому полягає принципова відмінність криміналістичного підходу від суто процесуального констатування перешкод: криміналістика прагне реконструювати механізм протидії як явища, а не лише відреагувати на окрему його ознаку.

Розглянемо детально коло обставин, які підлягають встановленню під час виявлення ознак протидії розслідуванню:

1. Обставини пов'язані зі встановленням факту протидії. Встановлення факту протидії повинно спиратися на аналіз наміру, контексту і наслідків: чи спричиняють відповідні дії непропорційне спотворення інформаційного середовища, чи мають вони ознаки координованості, чи спрямовані вони на ключові джерела доказової інформації, чи супроводжуються прихованим впливом на осіб та носії даних.

2. Обставини пов'язані з встановленням характеру та спрямованості протидії (тобто встановлення того, на який результат вона орієнтована).

У практичному вимірі можна виокремити протидію, спрямовану на: повний «підрив» розслідування (створення умов, за яких доказування стає неможливим або втрачає перспективу); суттєве затягування строків з метою «втомити» слідство, домогтися втрати актуальності доказів, зміни процесуальної ситуації чи застосування більш м'яких заходів; дискредитацію доказової бази через формування сумнівів у її достовірності та допустимості; вплив на суб'єктів доказування (свідків, потерпілих, експертів, понятих, службових осіб) шляхом тиску, підкупу, шантажу, психологічної маніпуляції; конструювання хибної картини події шляхом інсценування, підміни причинно-наслідкових зв'язків, «переприсвоєння» ролей учасників, створення легенди; дестабілізацію організаційної роботи слідчої групи, розпорошення зусиль та ресурсів через множинні інформаційні вкиди, паралельні повідомлення, штучні скарги та конфлікти [3]. Встановлення спрямованості протидії є принциповим, оскільки саме воно визначає подальші тактичні рішення: що саме треба захищати насамперед, які джерела інформації є «вразливими», де очікувати наступний удар, які процесуальні та організаційні заходи можуть забезпечити стійкість доказування.

3. Обставини пов'язані зі встановленням суб'єктного складу протидії та ідентифікація ролей учасників

Особливо складними є випадки, коли протидія здійснюється за участю посадових осіб або через використання службового становища. Тут обставинами, що підлягають встановленню, виступають: встановлення обставин щодо використання особами службових повноважень і реальний доступ до інформації

та носіїв доказів; встановлення обставин щодо наявності конфлікту інтересів; встановлення обставин щодо існування зв'язків посадової особи з підозрюваними або їх середовищем; встановлення обставин щодо способу використання службових процедур для створення перешкод; характер «легалізації» протидії у формах службових документів або формально правомірних дій [2].

У таких ситуаціях зростає значущість встановлення прихованих прийомів та методів впливу: неформальних домовленостей, обміну послугами, «взаємних зобов'язань», системи винагород і гарантій безпеки. При цьому криміналістичне встановлення обставин протидії повинно бути особливо уважним до доказового стандарту, оскільки будь–які твердження про корупційний компонент потребують чітких, перевірюваних даних, а не припущень.

4. Обставини пов'язані зі встановленням часових та просторових параметрів протидії

Такі обставини включають в себе визначення моменту її початку, тривалості, фазності та інтенсивності. Протидія може стартувати ще до вчинення основного злочину, коли суб'єкти планують «прикриття» майбутніх дій: створюють фіктивні документи, готують версії, облаштовують маршрути відходу, заздалегідь змінюють налаштування техніки, обмежують створення цифрових слідів, формують «сліпі зони» відеоспостереження. У такому разі обставини протидії тісно переплітаються з способами підготовки злочину і потребують встановлення того, які саме елементи підготовки мали подвійне призначення: забезпечити вчинення злочину і мінімізувати ризики викриття. Протидія може виникати безпосередньо після події, коли здійснюються «екстрені» дії з усунення слідів або формування первинної легенди. Вона може активізуватися при виникненні певних процесуальних загроз: після перших допитів, проведення обшуків, арешту майна, отримання доступу до даних. Вона може також мати хвилеподібний характер: періоди затишшя змінюються періодами активних атак на доказування, що часто корелює з ключовими процесуальними рішеннями у провадженні [4].

5. Обставини пов'язані з встановленням способів, засобів і прийомів протидії.

Саме вони формують «операційну тканину» цього явища. Встановлення способу протидії передбачає не просто опис того, що було зроблено, а реконструкцію послідовності дій, використаних ресурсів, контрольних точок і очікуваних ефектів. Способи протидії можна розглядати як такі, що спрямовані на матеріальні сліди, на людські джерела інформації, на процесуальну форму, на цифрове середовище та на соціально–інформаційний контекст. Матеріальний напрям включає приховування, знищення, підміну, переміщення предметів і документів, штучне створення або видалення слідів, модифікацію обстановки місця події. Установленню підлягає, які саме дії здійснювалися (очищення, заміна об'єктів, маніпуляція інструментами), чи мали вони професійні ознаки, чи

використовувалися спеціальні засоби, чи є сліди вторинного втручання. Людський напрям охоплює вплив на свідків, потерпілих, підозрюваних, експертів, а також на осіб, що можуть володіти інформацією про злочин. Тут важливо встановити форму впливу (переконання, тиск, підкуп, шантаж), його інтенсивність, наявність посередників, повторюваність контактів, а також психологічну уразливість об'єкта впливу.

6. Обставини пов'язані з встановленням об'єкта протидії (того, на що спрямовано вплив)

У криміналістичному сенсі таким об'єктом є доказова інформація як системна категорія, що охоплює матеріальні сліди, документи, цифрові дані, показання, експертні висновки, аналітичні продукти, а також процесуальну форму фіксації та використання цих відомостей. Підлягає встановленню, які конкретні елементи доказової системи стали мішенню, чому саме вони, чи є це вибірковою атакою на «слабку ланку», чи системним руйнуванням структури доказування. Важливим є з'ясування, чи спрямована протидія на первинні носії інформації (місце події, предмети, пристрої, бази даних) або на вторинні продукти (протоколи, звіти, експертні висновки), оскільки ці рівні мають різну вразливість і різні механізми відновлення.

7. Обставини пов'язані з встановленням конкретних механізмів впливу на учасників провадження

Варто зазначити, що саме через людей нерідко відбувається руйнування доказування без прямого «фізичного» знищення слідів. Підлягає встановленню, хто саме піддавався впливу, в якій формі і через які канали. Важливо з'ясувати, чи здійснювався контакт безпосередньо або через посередників; чи мав місце підкуп (у грошовій або негрошовій формі, включно з обіцянками послуг), чи була наявна загроза (пряма або завуальована), чи застосовувалася психологічна маніпуляція (апеляція до вини, сорому, страху за близьких, «раціоналізація» неправдивих показань).

8. Обставини пов'язані зі встановленням здійснення протидії у цифровому вимірі.

Виявляючи цифрову протидію, необхідно встановлювати не лише факт втручання, а й його авторство та контекст: хто мав доступ, коли здійснювалися дії, з яких пристроїв, чи співпадає це з іншими подіями у провадженні. Установленню підлягає і наявність «інсценованих» цифрових доказів, коли створюються фальшиві повідомлення, файли, фотографії, або коли справжні дані подаються у викривленому вигляді. У цьому аспекті криміналістична оцінка завжди має бути комплексною: цифрові дані аналізуються разом із матеріальними, поведінковими та процесуальними слідами, щоб уникнути як безпідставного довір'я до «цифри», так і необґрунтованого її заперечення.

9. Обставини пов'язані зі встановленням наслідків протидії.

Особливо важливо встановити, чи є наслідки протидії оборотними чи необоротними. Необоротність може полягати у фізичному знищенні унікальних

слідів, у втраті можливості відтворити первинний стан обстановки, у втраті короткоживучих цифрових журналів, у деградації пам'яті свідків з часом. Якщо наслідки є необоротними, це зумовлює необхідність максимального використання непрямих доказів, логічних реконструкцій, експертних моделей, а також підвищує значущість належної процесуальної фіксації залишкових даних. Якщо наслідки оборотні, ключовим стає питання темпу і правильної організації відновлювальних заходів.

10. Обставини пов'язані з встановленням умов та причин, що сприяли виникненню та реалізації протидії.

Вони формують «фон» і «інфраструктуру» для її успіху. До таких умов належать організаційні слабкості: недостатня координація між підрозділами, відсутність чітких протоколів захисту доказів, перевантаженість персоналу, обмеженість технічних ресурсів, нестача спеціалістів у цифровій сфері. До правових умов можуть належати прогалини у регулюванні, колізії, невизначеність процедур, що дозволяють суб'єктам протидії маневрувати. До соціальних умов – низька довіра до правоохоронних органів, страх свідків, соціальна напруженість, вплив кримінальних авторитетів. У контексті воєнного стану та безпекових загроз з'являються додаткові умови: обмежений доступ до територій, руйнування інфраструктури, переміщення населення, збільшення латентності злочинів, перебої зв'язку, що можуть використовуватися для маскування протидії.

Встановлення обставин під час виявлення ознак протидії розслідуванню є комплексним, багаторівневим процесом, що поєднує аналіз фактів, реконструкцію механізмів, оцінку інформаційних систем і прогнозування поведінки зацікавлених осіб. Тому криміналістичне осмислення та ретельне встановлення зазначених обставин має розглядатися як необхідна умова ефективності кримінального провадження, особливо у справах із підвищеним рівнем організованості злочинної діяльності, корупційними ризиками та значною часткою цифрової доказової інформації.

Перелік використаних джерел:

1. Криміналістика : підручник / В. В. Пяковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін. ; за заг. ред. В. В. Пяковського. 2–ге вид., перероб. і допов. Київ : Філія вид-ва «Право», 2020. С. 262–263.

2. Павленко С. О. Деякі особливості протидії хабарництву, вчиненому службовими особами, які займають відповідальне становище. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук.–практ. журн. 2013. № 2 (30). С. 279–288.

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782–ХІІ. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3782-12>

4.Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно–структурний аналіз):
монографія. Харків : Харків юридичний, 2007. 431 с.